

xi **I**tem de martirib; qđ imperatū uiuent.
 xii **D**e iudiciis terre.
 xiii **N**on cupiscendos sermones sapientie.
 xiiii **P**er incorruptionē pximari ad dñm.
 xv **D**e proprio natiuitatis orau salomonis.
 xvi **S**alomonē accepisse spm sapientie.
 xvii **S**apientia ubiq; attingere.
 xviii **S**apientia attingit a fine usq; ad finē fortiter
 et disponit omnia suauiter.
 xix **Q**uod continent esse nemo possit nisi dñs det.
 xx **S**alomon orat accipe sapientiam.
 xxi **S**apientia sanat om̄s qui placuer̄ deo.
 xxii **P**er sapientia educū poplū de egypto.
 xxiii **D**e sc̄is martiribus.
 xxiiii **Q**uod delinquenti poplō ultrices bestie in misse sū
 xxv **Q**uod ante dñm sint om̄ia tanquā gutta roris
 ante lucam.
 xxvi **Q**uod sp̄s sc̄s suauis sit in om̄ibus.
 xxvii **S**apientia dei dare locū penitentię penitentib;
 xxviii **B**onitate de cogitandā et sp̄andā miseric̄ia ei.
 xxix **D**e idolatrij.
 xxx **D**e querentib; dñm in opib; suis.
 xxxi **D**e eridendam idolatrię errorem.
 xxxii **Q**uod in miseric̄ia dñs disponat om̄ia.
 xxxiii **D**e aduentionib; idolorū et decultorū; eoy.
 xxxiiii **I**dolatrię causa nefanda om̄ia introducta.
 xxxv **Q**uod miseric̄ia sanauerit iustos.
 xxxvi **Q**uod mortis et uitę solus dñs habeat potestate.
 xxxvii **S**ubsannat inuentore idolatrię. *In se.*
 xxxviii **D**e dñe dñm escam delectamenti poplō amen
 xxxix **Q**uod creatura deo factū deseruiat suo.
 xl **Q**uod sermo dñi pascit credentes in se.
 xli **M**agna esse dei iudicia et inenarrabilia.
 xlii **P**resumptio seua turbat conscientia.
 xliii **Q**uod sc̄is inter tenebras egypti lux ñ defuit.
 xliiii **D**e nocte qua percussit dñs p̄mogenita egypti.
 xlv **Q**uod moyses ñ uirtute corporis sed fide et op
 atione eduxit poplū ex egypto.

Qualiter educi sunt filij isrl' de egypto.

Qualiter transacto mari popl's desiderauit
carnes. et acceperunt coturnices.

Quod magnificauerit dñs poplū suum. quē
eduxit de terra egypti.

Explicit capitula.

*Incipit liber
sapientie.*

S.
 Iudice iustici
 am qui iudi
 cauit certam.
 Scitote de
 dño in boni
 tate. et in
 simplicitate
 cordis queri

te illum. Qm̄ inuenitur ab his qui
non temptant illum. apparet autē
eis qui fidem habent in illo. Peruer
se enim cogitationes separant a deo
probata autē uirtus corripit insi
pientes. qm̄ in malivolam anima
non introibit sapientia. nec habi
tabit in corpore subdito peccatis.

Sanctus enim sp̄s discipline
effugiet fictum. et auferet se a co
gitationib; que sunt sine intelle
ctu. et corripietur a supuemente
iniquitate. Benignus est enī sp̄s
sapientie. et non liberabit male
dictum a labijs suis. qm̄ renum il
lius testis est dñs. et cordis eius scru
tator est uerus. et lingue illius
auditor. qm̄ sp̄s dñi repleuit or
bem terrarum. et hoc quod conti
net omnia scientiam habet uocis.
Propter hoc qui loquitur iniqua
non potest latere. nec preteriet illū

xlii

xliiii

xlv

S.

S.

corripientis iudicium. In cogitationibus enim impij interrogatio erit sermonum autem illius auditio ad dominum ueniet ad corruptionem iniquitatum illius: quoniam auris zeli audit omnia et tumultus murmurationum non abscondetur.

Custodite ergo uos amurmutatione que nichil prodest. et ad extirpatione partite lingue: quoniam sermo obscurus in uacuum non ibit. os autem quod mentitur occidit animam. Nolite zelare mortem in errore uite uestrę: neque adquiratis perditionem in opibus manuum uestrarum. quoniam deus mortem non fecit. nec letatur in perditione uiuorum. Creauit enim ut essent omnia: et sanabiles fecit nationes orbis terrarum. Non est in illis medicamentum exterminij: nec inferorum regnum in terra. Iusticia perpetua est: et immortalis. Impij autem manibus et uerbis accesserunt illam: et estimantes illam amicam defluerunt. et sponsonem posuerunt ad illam: quoniam digni sunt qui sunt ex parte illius.

Dixerunt enim apud se: cogitantes non recte. Exiguum et cum tedio est tempus uite nostre et non est refrigerium in fine hominis. et non est qui agnitus sit reuersus ab inferis. quia ex nichilo nati sumus. et post hec erimus tanquam si non fuerimus. quoniam fumus afflatus est in naribus

nostris. et sermo scintille. ad comouendum cor nostrum quia extinguitur cinis erit corpus nostrum et spiritus diffundetur tanquam mollis aer. et transiet uita nostra tanquam uestigia nubis. et sicut nebula dissoluetur que fugata est a radijs solis. et a calore illius agriauata: et nomen nostrum obliuionem accipiet per tempus. et nemo memoriam habebit operum nostrorum. Umbra enim transiit est tempus nostrum. et non est reuersio finis nostri. quoniam consignata est et nemo reuertetur. Venite ergo et fruamur bonis que sunt et utamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Uino precioso et unguentis nos impleamus: et non pretereant nos flos temporis. Coronemus nos rosis. antequam marcescant: nullum pratum sit quod non pertransiat luxuria nostra. Nemo uestrum sit exorsus luxurie nostre. Ubique relinquamus signa leticie: quoniam hec est pars nostra. et hec est fors.

Opprimamus pauperem iustum et non parcamus uidue nec ueterano: nec reueremus canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra. lex in iusticie. Quod enim infirmum est: inutile inuenitur. Circumueniamus ergo iustum. quoniam mutabilis est nobis. et contrarius est opibus nostris. et imperat nobis peccata legis. et diffamat in nos peccata discipline nostre. Promittit se scientiam dei habere.

et filium dei se nominat. Factus est nobis in traductione cogitationum nostrarum grauis est nobis etiam aduidendum. quoniam dissimilis est ab his uita illius. et immutatae sunt uiae eius. Tanquam nugaces estimati sumus ab illo. et abstinet se a uisibus nostris. tanquam ab immunditijs: et preferit nouissima iustorum. et gloriatur patrem se habere dominum. Uideamus ergo si sermones illius ueri sint. et temptemusque uentura sunt illi. et sciamus que erunt nouissima illius. Si enim est uerus dei filius suscipiet illum: et liberabit eum de manu contrariorum. Conuicia et tormento interrogemus illum. ut sciamus reuerentiam illius. et probemus patientiam eius. Morte turpissima condempnemus illum. Erunt enim respectus: ex sermonibus illius. hec cogitauerunt et errauerunt: execrauit enim illos malitia eorum. et nescierunt sacramenta dei. neque mercedem sperauerunt iusticie. nec iudicauerunt honorem animarum sanctarum. quoniam deus creauit hominem in exterminabilem. et ad imaginem sue similitudinis fecit illum. Inuidia autem diaboli mors introuit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte illius.

Iustorum autem anime in manu dei sunt: et non tanget illos tor-

mentis. Uisi sunt oculis in sapientium mori: et estimata est afflictio exitus illorum. et abire iusto abierunt in exterminium. Et quod a nobis est iter exterminij: illi autem sunt in pace. Et si coram hominibus tormenta passi sunt: spes illorum immortalitate plena est. In paucis uexati: in multis bene disponentur. quoniam deus temptauit illos. et inuenit illos dignos se. Tanquam aurum in fornace probauit illos: et quasi holocausti hostiam accepit illos. et in tempore erit respectus illorum. Fulgebunt iusti: et tanquam scintille in arundinetis discurrent. Iudicabunt nationes: et dominabuntur populis: et regnabit illorum imperpetuum. Qui confidunt in domino intelligunt ueritatem: et fideles in dilectione adquiescent illi. quoniam deus et pax est electis eius.

Impij autem secundum que cogitauerunt correptionem habebunt: qui neglexerunt iustum. et a domino recesserunt: sapientiam enim et disciplinam qui abiit infelix est: et uacua est spes illorum et labores sine fructu. et inhabitabilia opera illorum sunt. Mulieres eorum insensate sunt: et nequissimi filij eorum. Maledicta creatura illorum: quoniam felix sterilis et incomquinata que non sciit thorum in delicto. habebit fructum in refectione animarum

scârum. et spado qui non opera-
tus est per manus suas iniquita-
tem nec cogitavit aduersû dñm
nequissima. Dabitur enî illi fidei
donum electû: et fors in templo
dei acceptissima. Bonozû enî labo-
rum gloriosus est fructus: et que
ñ cadat radix sapientie.

Filij autê adulterozû i consumma-
tione erunt: et ab iniquo thoro
semen exterminabitur. Et si qui-
dem longe uite erunt. in nichilû
computabuntur: et sine honore
erit nouissima senectus illorum.
Et si celerius defuncti fuerint: ñ
habebunt spem. nec in die agni-
tionis allocutione. Nationes enî
iniquæ: dire sunt consummatio-
nis. O quam pulchra est casta gene-
ratio cum caritate. Immortalis
est enî memoria illius: qm̄ et apd
dñm nota est et apud homines.
Cum presens est imitantur illam.
et desiderant eam cum se eduxe-
rit. et in pectus coronata tri-
umphat. in iniquatorû certa-
minû penum uincens. Multi-
gena autê impiorû multitudo
non erit utilis: et spurie planta-
ciones non dabunt radices altas.
nec stabile firmamentû colloca-
bunt. Et si in ramis in tempore
germinauerint: infirmiter po-
sita a uento commouebuntur.
et annietate uentozû eradica-
buntur. Confringent enî rami
in consummati: et fructus illo-
rum in utiles. et acerbi ad man-

ducandum. et ad nichilû apti.
Ex iniquis enim om̄s filij qui nas-
cuntur: testes sunt nequitiæ ad-
uersus parentes in interrogatio-
ne sua.

Iustus autê si morte preoccupatus
fuerit: in refrigerio erit. Senectus
enî uenerabilis est: non diuitur-
na. neq; numero annozû compu-
tata. Cam sunt autê sensus ho-
minis: et etas senectutis uita im-
maculata. Placens deo factus di-
lectus: et uiuens inter peccatores
translatus est. Raptus est ne ma-
licia mutaret intellectû eius:
aut fictio deciperet animâ illi.
Easatio enî nugantatis obscu-
rat bona: et in constantia concu-
piscentiæ transuertit sensum sine
malitia. Consummatus in bre-
ui: expleuit tempora multa. Pla-
cita enim erat deo anima eius.
Propter hoc propetauit educe-
re illum de medio iniquitatum.
Populi autê uidentes et ñ intelli-
gentes. nec ponentes in precordiis
tabula. qm̄ gratia dei et misericordia
in scôs eius. et respectus in ele-
ctos illius. condempnat autem
iustus mortuus uiuos impios.
et iuuentus celerius consumma-
ta longam uitâ in iusti: uidebit
finem sapientis. et non intelli-
gent quid cogitauerit de illo
deus. et quare minuerit illum
dñs. uidebunt enî et contemp-
nent: illos autê dñs irridebit.
Et erunt post hæc decidentes sine

honore. et in concumelia inter
mortuos imperpetuū: qm̄ dis-
rumpet illos inflatio sine uo-
ce. et commouebit illos a funda-
mentis. et usq; ad supremū de-
solabuntur: et erunt gementes.
et memoria illorū periet. Ueni-
ent in cogitatione peccatorum
suorū timidi: et traducent illos
ex aduerso iniquitates ipsorum.

F. x. **C**unc stabunt iusti in **v. c.**
magna constantia aduersus eos
qui se angustiauerunt: et qui
abstulerunt labores illorū. Vi-
dentes turbabuntur timore hor-
ribili: et mirabuntur in subita-
tione in sperate salutis gementes
pre angustia sp̄s. dicentes inter
se penitentiā agentes. et pre an-
gustia sp̄s gementes: hi sunt
hi sunt quos aliquando habui-
mus in derisum. et in similitudi-
nem improprij. Nos insensati-
uitā illorū estimabamus insa-
niam: et finem illorū sine ho-
nore. quomodo computati sūt
inter filios dei et inter sc̄os sor̄
illorū est: Ergo errauimus a
uia ueritatis. et iusticie lumen
n̄ luxit nobis. et sol intelligentie
non est ortus nobis. Lassati su-
mus in uia iniquitatis et pdi-
onis: et ambulauimus uias dif-
ficiles. uiam autē dñi ignorau-
mus. Quid nobis p̄fuit supbia
aut quid diuitiarū iactantia
conculit nobis. Transierunt
om̄ia illa tanquā umbra. et tā-

quam nuntius precurrentis. et tan-
quā nauis que p̄transit fluctuan-
tem aquam. cuius cum pretere-
rit non est uestigiū inuenire.
neq; semitam carine illius influ-
ctibus. aut auis qui transuolat
in aere. nullū inuenitur argumē-
tum itineris illius. sed tantū soni-
tus alarū uerberans leuem uentū.
et scandens p̄ uim itineris aerem.
cōmotis alis transuolauit. et post
hoc nullum signū inuenitur ite-
neris illius: aut tanquā sagitta
emissa in locū destinatū. diuisus
aer continuo in se reclusus est: ut
ignoretur transitus illius. Sic et
nos nati. continuo defuimus esse:
et uirtutis quidē signū nullum
ualuimus ostendere. In maligni-
tate autē nr̄a: consumpti sumus.
Gaba dixerunt in inferno h̄j q̄
peccauerunt: qm̄ spes impij tan-
quā lanugo est: que a uento tol-
litur. et tanquā spuma gracilis
que a p̄cellis disp̄gitur. et tanquā
fumus qui a uento diffusus est.
et tanquā memoria hospitis uni-
us diei pretereuntis.

F. xi. **T**usti autem imperpetuū uiuent:
et apud dñm est merces eorum.
et cogitatio illorū est ap̄d altis-
simum. Ideo decoris regnū acci-
piet: et diadema speciei de ma-
nu dñi. qm̄ dextera sua teget eos.
et brachio suo defendet illos. Et
accipiet armaturā zeli illius:
et armabit creaturā adulationē
inimicorū. Induet p̄torace iusti

ciam: et accipiet pro galea iudicium rectum. Sumet scutum in expugnabile equitate. Accuet autem duram iram in lanceam: et pugnabit cum illo orbis terrarum. contra insensatos. Ibunt directe emissiones fulgorum. et tanquam ab ene curuato arcu nubium exterminabuntur. et ad certum locum infiliunt. et a petrosa ira plene emittentur grandines et scandescet in illos aquas maris et flumina concurrent duriter. Contra illos stabit spiritus uirtutis. et tanquam turbedo uenti diuidet illos. et ad heremum perducet omnem terram iniquitatis illorum. et malignitas euerget sedes potentium. Melior est sapientia quam uires: et uir prudens magis quam fortis.

Audite ergo reges et intelligite: discite iudices finium terre. Prebere aures uos qui continetis multitudines. et placeatis uobis in turbis nationum: quoniam data est a domino potestas uobis. et uirtus ab altissimo qui interrogabit opera uestra. et cogitationes scrutabitur. quoniam cum essetis ministri regni illius. non recte iudicastis. neque custodistis legem iusticie. neque secundum uoluntatem dei ambulastis. horrende et cito apparebit uobis: quoniam iudicium durissimum in his qui presunt fiet. Exiguo enim concedetur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim subtrahet personam

cuusquam dominus. nec uerebitur magnitudinem cuusquam: quoniam pusillum et magnum ipse fecit et equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem: fortior instat cruciatio. Ad uos ergo reges. sunt hi sermones mei: ut discatis sapientiam. et non excidatis. Qui enim custodierint iusticiam iuste iustificabuntur: et qui didicerint iusta inuenient quid respondeant.

Concupiscite ergo sermones meos: diligite illos et habebitis disciplinam. Clara est et que nunquam marcescet sapientia: et facile uidetur ab his qui diligunt eam et inuenitur ab his qui querunt illam. Preoccupat qui se concupiscunt: ut illis se prior ostendat. Qui de luce uigilauerit ad illam non laborabit: assidentem enim illam foribus suis inueniet. Cogitare ergo de illa sensus est consummatus: et qui uigilauerit propter illam. cito erit securus: quoniam dignos se ipsa circum querens. et in uisus ostendit se illis hilariter. et in omni prudentia occurrit illis. Inuitum et enim illius: uerissima est discipline concupiscentia. Cura ergo discipline dilectio est: et dilectio custodia legum illius est. Custodio autem legum: confirmatio in corruptionis est.

Corruptio autem: facit esse proximum deo. Concupiscentia itaque

xxii.

xxiii.

sapientie: deducet ad regnū ppe-
tuum. Si ergo delectamini sedib;
et sceptis reges poplī. diligite sapi-
entiam: ut imppectuū regnetis.
Diligite lumen sapientie: omīs
qui preestis poplīs. Quid est au-
tem sapientia. et quēadmodū
facta sit referam. et non abscon-
dam a uobis sacramenta dei. sed
ab initio natiuitatis inuestiga-
bo. et ponā in lucem scientiam
illius. et non preteribo ueritatē.
neq; cum inuidia tabescente
iter habebo: qm̄ talis homo non
erit particeps sapientie. Multi-
tudo autē sapientiuū sanitas est
orbis terrarum: et rex sapiens
poplī stabilimentū est. Ergo ac-
cipite disciplinā: p sermones me-
os. et pderit uobis. Sum quidē
est et ego mortalis homo. similis
omnib; et ex genere terreno il-
lius qui prior factus est: et in
uentre matris figuratus sum.
caro. decem mensiuū tempore. co-
agulatus sum in sanguine ex
semine hominis et delectamen-
to somni conuenientis. Et ego
natus accepi comunē aerem.
et in similitudinem factam decidi ter-
ram: et primam uocē similem
omnib; emisī plorans. In inuo-
lumentis nutritus sum: et curis
magnis. Nemo enī ex regibus
aliud habuit natiuitatis initium.
Unus ergo introitus est om-
nibus ad uitam: et similis exitus.
Propter hoc optaui. et datus

est michi sensus. et inuocaui et uenit
in me sp̄s sapientie. et preposui
illam regnis. et sedib; et diuitias.
nichil esse dixi. in comparatione
illius. Nec comparaui illi lapidē
preciosum: qm̄ omne aurū in cō-
paratione illius arena est exigua.
et tanquā lutum estimabitur ar-
gentū in conspectu illius. Sup sa-
lutē et speciem dilexi illam. et p-
posui pro luce habere illam. qm̄
in extingubile est lumen illius.
Venerunt autē michi omīa bo-
na pariter cum illa: et innume-
rabilis honestas p manus illius.
Et letatus sum in omnib; qm̄ an-
tecebat me ista sapientia. et ig-
norabam qm̄ omnium mater est:
quā sine fictione didici. et sine in-
uidia communico. et honestatē
illius non abscondo. Infinitus enī
thesaurus est hominib;: quo q̄
usi sunt participes facti sunt a-
micie dei ppter discipline dona
commendati. Michi autē dedit
deus dicere ex sententia et presu-
mere digna horum que michi
dantur: qm̄ ipse sapientie dux
est et sapientium emendator. In
manu enim illius. et nos et ser-
mones nostri: et omīs sapientia.
et opum scientie disciplina. Ipse
enī dedit michi horum que sūt
scientiā ueram: ut sciam disposi-
tionē orbis terrarū. et uirtutes
elementorū. Initium et consū-
mationē. et medietatē temporū.
uicissitudinū per mutationes

vijc xxv.

xxv.

et consummationes temporū: an
ni cursus et stellarū dispositio
nes. naturas animalū. et iras
bestiarum. Vim uentorū: et co
gitationes hominū. Differenti
as uirgultorū. et uirtutes radi
cum. et quęcumq; sunt abscon
sa et inuisa: didici. Omnium
enī artifex docuit me sapientia.
Est enī in illa sp̄s intelligentię:
sc̄s. unicus. multiplex. subtilis.
disertus. mobilis. incoinquina
tus. certus. suauis. amans bonū.
acutus. qui nichil uetat bonū
facere. humanus benignus. sta
bilis. certus. securus. omnem.
habens uirtutē. omnia p̄spici
ens. et qui capiat om̄sp̄s intelli
gibiles. mundus subtilis. Om̄ib;
enī mobilibus: mobilior est sa
pientia. viii r

Atingit autē ubiq;: p̄pter
suam munditiā. Vapor est enī
uirtus dei. et emanatio quedā
est claritatis omnipotentis dei
sincera: et ideo nichil inquina
tum in illam incurrit. Can
dor est enī lucis eterne et specu
lum sine macula dei maiesta
tis: et imago bonitatis illius.
Et cum sit una om̄ia potest. et p̄
manens in se omnia innouat:
et p̄ nationes in animal sc̄as
se transtert. Amicos dei et pro
phetas constituit. Neminem
enī diligit deus: nisi eum qui
cum sapientia inhabitat. Est
enim hec speciosior sole: et sup

omnē stellarum dispositionē.
Luci comparata: inuenit̄ prior.
Illi enim succedit nox: sapien
tiam autē. uincit malicia.

Atingit ergo a fine usq; ad
finem fortiter. et disponit om
nia suauiter. Hanc amari et
exquisiui a iuuentute mea:
et quęsiui sponsam michi assu
mere. et amator factus sum for
me illius. Generositatē glori
cat contubernū habens dei. sed
et omnium dñs dilexit illam.
Doctrin̄ est enī disciplinę dei: et
electrix opum illius. Et si diui
tię appetuntur in uita. quid sa
pientia locupletius. quę omnia
opatur: Si autē sensus opatur.
quis horum quę sunt magis qm̄
illa est artifex: Et si iusticiam
quis diligit: labores huius ma
gnas habent uirtutes. Sobrie
tatem enī et sapientiā docet.
et iusticiam et uirtutē: quib;
utilius nichil est in uita homi
nibus. Et si multitudinē sci
entię desiderat quis: scit pre
terita. et de futuris estimat.
Scit uersutas sermonū: et dis
positiones argumentorū. Sig
na et monstra scit antequam
fiant: et euentus temporum
et sc̄orum. Proposui ergo hęc
adducere michi ad conuiuian
dum: sciens qm̄ communica
bit meū de bonis: et erit allo
cutio cogitationis et tediij mei.
Habebo p̄pter hanc claritatē

xviii.

ad turbas: et honorem apud seniores. Iuuenis et acutus inueniar in iudicio. et in conspectu potentium amabilis ero: et facies principum mirabuntur me. Tacentem me sustinebunt. et loquentem me respicient: et sermocinante me plura. manus ori suo imponent. Propterea habeo per hanc immortalitatem. et memoriam eternam his qui post me futuri sunt relinqua. Disponam populos: et nationes michi erunt subiecte. Timebunt me audientes reges horrendi. in multitudine uidebor bonus: et in bello fortis. Intrant in domum meam: conuiescam cum illa. Non enim habet amaritudinem conuersatio illius. nec tedium conuictus ipsius: sed letitiam et gaudium. Hec cogitant apud me et commemorant in corde meo. quoniam immortalis est in cogitatione sapientia. et in amicitia illius delectatio bona. et in opibus manu illius honestas sine defectione. et incertamine loquere illius sapientia. et preclaritas in communicatione sermonum ipsius: circuibam querens ut michi illam assumerem. Puer autem eram ingeniosus: et sortitus sum animam bonam.

Et cum essem magis bonus: ueni ad corpus in conquinatum. Et ut sciri quoniam aliter non possum esse continens nisi deus

det: et hoc ipsum erat sapientia. scire cuius esset hoc donum: adiungam deum et deprecatus sum illum. et dixi ex tuis precordiis meis. .lxv.

Deus patrum meorum. et domine misericordie qui fecisti omnia uerbo tuo. et sapientia tua constituisti hominem. ut dominarentur creature tue que a te facta est disponat orbem terrarum in equitate et iusticia. et in directione cordis iudicium iudicet: da michi sedium tuarum assistentem sapientiam: et noli me reprobare a pueris tuis. quoniam ego seruus tuus sum. et filius ancille tue. homo infirmus et exigui temporis. et minor ad intellectum iudicij et legum. Et si quis erit consummatus inter filios hominum. si abfuerit ab illo sapientia tua. in nichilum computabitur. Tu autem elegisti me regem populo tuo. et iudicem filiorum tuorum et familiarum. et dixisti edificare templum in monte sancto tuo. et in ciuitate habitationis tue altare. similitudinem tabernaculi sancti tui. quod preparasti ab initio. et tecum sapientia que nouit opera tua. que et affuit tunc cum orbem terrarum faceres. et sciebat quid placitum esset oculis tuis. et quid directum in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis. et a sede magnitudinis tue: ut mecum sit et mecum laboret. et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit. et deducet

me in opib; meis sobrie. et custodi
 et me in sua potentia: et erunt ac
 cepta opa mea. et disponā popu
 lum tuum iuste. et ero dignus se
 dium patris mei. Quis enim ho
 minū poterit scire consiliū dei.
 aut quis poterit cogitare quid ue
 lit deus: Cogitationes enī morta
 lium timide: et incerte puidencie
 nr̄e. Corpus enī qđ corrumpitur
 aggrauat animam: et deprimit
 terrena inhabitatio. sensum mul
 ta cogitantē. Et difficile est ima
 binus que in terra sunt: et que
 in prospectu sunt inueniemus cū
 labore. Que autē in celis sunt qđ
 inuestigabit: Sensum autē tuū
 quis scit nisi tu dederis sapien
 tiam. et miseris spm̄ sc̄m tuū de
 altissimis: Et si correte sunt se
 mite eorū qui in terris sunt et
 que tibi placent didicerunt ho
 mines:

Nam per sapientiam sanati s̄t:
 quicūq; placuerunt tibi dñe a
 principio. Hec illum qui primus
 formatus est a deo pater orbis ter
 rarum. cum solus esset creatus
 custodiuit: et eduxit illū a de
 licto suo. et dedit illi uirtutē con
 tinendi omnia. Ab hac ut recessit
 inustus in ira sua: p̄ iram ho
 micidij. fraternitas deperijt. Pro
 pter quē cum aqua deleret terrā:
 iterū sanauit sapentiā. Per con
 tempibile lignū iustū guber
 nans. Hec et in consensu nequi
 tie. cum se nationes contulissent.

sciuit iustum. et conseruauit sine
 querela deo et in filiis misericordiam
 forte custodiuit. Hec iustū ape
 reuntib; impijs liberauit fugien
 tem. descendente igne in pentapo
 li: quib; in testimoniū nequitie
 fumigabunda constat terra. et
 in certo tempore fructus habent
 tes arbores. et incredibilis anime
 memoria. stans figmentū salis.
 Sapientiam enī pretereuntes. non
 tantū in hoc lapsi sunt ut igno
 rarent bona: sed et in sapientie
 sue reliquerunt hominib; me
 moriā. ut in his que peccauerūt
 nec latere potuissent. Sapientia
 autē: hos qui se obseruant a do
 loribus liberabit. Hec autē pfu
 gum ire fr̄is iustum deduxit per
 uias rectas. et ostendit illi regnū
 dei. et dedit illi scientiā scōrum.
 honestauit illum in laboribus:
 et compleuit labores illius. In
 fraude circumuentionū illum
 affuit illi: et honestū illum fe
 cit. Custodiuit eum ab inimicis.
 et a seductorib; tutauit eū: et
 certamen forte dedit illi ut uin
 ceret. et sciret qm̄ omniū poten
 tior est sapientia. Hec uenditū
 iustum non dereliquit: sed a
 peccatorib; liberauit eum. Des
 cenditq; cum illo in foueā: et
 in uinculis non dereliquit illū:
 donec afferret illi sceptrū regni.
 et potentiā aduersus eos qui eū
 deprimebant. Et mendaces ostē
 dit. qui maculauerunt illum:

Loth

IACOB

Ioseph

J. XXI.

ADAM

X. C.

CAIN

NOE

Moyses. **XXIIII.**
 et dedit illi claritatē eternam.
Hec poplū iustum et semen
 sine querela liberauit a nationi-
 bus: que illum comprimebant.
 Intrauit in animā serui dñi:
 et stetit contra reges horrendos
 in portentis et signis. et reddi-
 dit iustis mercedem laborum
 suorum. et deduxit illos in uia
 mirabili. Et fuit illis in uela-
 mento diei: et in luce stellarū
 p noctem. Et transtulit illos
 p mare rubrum: et transiuit
 p aquam uiriā. Inimicos illo-
 rum: demersit in mare.

XXV.
Et ab altitudine inferorum edu-
 xit illos. Ideo iusti tulerunt
 spolia impiorū: et decantaue-
 runt dñe nomen sc̄m tuum.
 et uicticem manū tuā lau-
 dauerunt pariter: qm̄ sapien-
 tia aperuit os mutorū. et lin-
 guas infantū fecit disertas.
Direxit opa illorū: in manib;
 pphetę sc̄i. Iter fecerunt p de-
 serta que non inhabitabant:
 et locis desertis fixerunt casas.
 Steterunt contra hostes: et de-
 inimicis se uindicauerunt.
 Smerunt et inuocauerunt te:
 et data est illis aqua de petra
 altissima et requies facta de lapi-
 de duro. Per que enī penas pas-
 si sunt inimici eorū. a defectio-
 ne potus sui. et cum abunda-
 rent filij isrl̄ letati sunt. p hęc
 cum illis de essent. bene cum
 illis accūm est. Nam p fonte

quidem sempiterni fluminis:
 humanū sanguinē dedisti in-
 iustis. Qui cum inuenerentur
 in traduone infantū occiso-
 rum: dedisti illis abundantem
 aquā in sperate ostendens p sicut
 que tunc fuit que admodū tu-
 os exaltares. et aduersarios illo-
 rum necares. Cum enī temptati
 sunt et quidem cum misericordia
 disciplinā acceperunt: sciēt
 que admodum cum ira iudicati
 impij tormenta paterentur.
 hos quidem tanquā pater mo-
 nens pbasti illos autē tanquā
 durus rex interrogans condē-
 nasti. absentes enī et presentes
 similiter torquebantur. duplex
 enī illos accepit tedium. et ge-
 mitus cum memoria preterito-
 rum: cum enī audirent p sua
 tormenta bene secum agi com-
 memorati sunt dñm. admiran-
 tes finē exitus. que enī in expo-
 sitione praua peccatum deriserūt.
 in fine euentus mirati sunt: n̄
 non similiter iustis faciens. Pro-
 cogitationib; autē insensatis:
 iniquitates illorum.

Quod quidā errantes colebāt
 multos serpentes et bestias supua-
 cūas: immisisti illis multitudi-
 nē mutorū animalū in uindi-
 ctam. ut scirent quia p que pec-
 cat quis. p que et torquebitur.
 Non enī impossibilis erat omni-
 potens manus tua que creauit
 orbem terrarū ex materia inuisa.

immittere illis multitudinē urso-
rum aut audaces leones. aut no-
ui generis ira plenas. et ignotas
bestias. aut uapozē igneum spūā-
tes. aut odorem fumi pferentes.
aut horrendas ab oculis scintil-
las emittentes. quarū non solū
lesura poterat illos exterminare.
sed et aspectus p timorē occidere.
Nam et sine his uno spū occidi
poterant. psecutionē passi ab ip-
sis factis suis. et dispōsi p spūm uir-
tutis tue sed omnia in mensura
et numero. et pondere disposui-
sti. Multū enī ualere tibi soli sup-
erat semp. et uirtuti brachij tui
quis resistet?

Quoniam tanquā momentum
stare sic ante te est orbis terra-
rum. et tanquā gutta roris ante
lucani que descendit in terram:
sed miseris om̄ium qm̄ omnia
potes. et dissimulas peccata ho-
minū ppter penitentiā. Diligis
enī omnia que sunt: et nichil
odisti horū que fecisti. nec enim
odient aliquid constituisti. aut
fecisti. Quomodo autē posset ali-
quid pmanere. nisi tu uoluisses.
aut qd̄ a te uocati non esset cū
seruaretur? Partis autē om̄ib;
qm̄ tua sunt dñe quia amas
animas.

Quam bonus et suavis est do-
mine sp̄s tuus in nobis: ideoq;
hos qui exerrant parub; corri-
pis. et de quib; peccant ammo-
nes et alloqueris ut reiecta ma-

licia credant in te dñe. Illos enī
antiquos in habitatores scē tue
terre. quos exhorruisti. qm̄ odi-
bilis tibi opa faciebant p medi-
cama et sacrificia iniusta. fili-
orum suozū necatores sine mise-
ricordia. et comestores uiscerum
hominū. et deuoratores sangui-
nis. a medio sacramento tuo et
auctores parentes animarū in
auxiliatarum uoluisti p̄dere p
manus parentū nr̄ozum. ut di-
gnā p̄pererent peregrinationē
puerorum dei. que tibi om̄iū
carior est terra. Sed et his tanqm̄
hominib; pepcisti. et misisti ante
cessores exercitus tui uespas. ut
illos paulatim exterminarent.
non quia impotens eras in bello
subicere impios iustis. aut besti-
is seuis. aut uerbo duro simul
exterminare. sed partib; iudicās
dabas locum penitentię. n̄ igno-
rans qm̄ iniqua est natio eozū.
et naturalis malicia ipsozū. et
qm̄ non poterat mutari cogita-
tio illorum imp̄petuū: semen
enī erat maledictū ab initio:
nec timens aliquē ueniā dabas
peccatis illozū. Quis enī dicet ti-
bi quid fecisti. aut quis stabit
contra iudicium tuū. aut quis
in conspectu tuo ueniet uindex
iniquozū hominū. aut quis t̄
imputabit si nationes perierint
quas tu fecisti? Nec enim est ali-
us d̄s quā tu cui cura est de om-
nibus: ut ostendas qm̄ non inu-

ste iudicas iudiciū. Neq; rex neq;
 tyrannus in conspectu tuo inq̄
 rent de his: quos pdidisti. Cū
 sis ergo iustus: iuste omnia dis
 ponis. Ipsum quoq; qui non
 debet puniri condēpnas: et ex
 terum excimas a tua uirtute.

Virtute enī tua isticē initium
 est: et ob hoc quod omniū dñs
 es: omib; te parere facit. Vir
 tutē enī ostendis tu qui n̄ crede
 ris esse. in uirtute consummatus:
 et hos qui te nesciunt p̄ audaci
 am traducis. Cū autē dñator
 uirtutis cū tranquillitate iudi
 cas. et cū magna reuerentia di
 sponis nos. Sub est enī tibi cum
 uolueris posse. docuisti autem
 poplū tuum p̄ talia opa. qm̄
 oportet iustum esse et huma
 num: et bone spei fecisti filios
 tuos.

Quoniam iudicant das locū
 in peccatis penitentię. Si enim
 inimicos ser uorū tuorū et de
 bitos mortis cum tanta crucia
 sti attentione. et liberaſti danſ
 tempus et locum p̄ que possent
 mutari a malicia. cum quan
 ta diligentia iudicasti filios tu
 os. quorū parentib; iuramen
 ta et conuentiones dedisti bona
 rum p̄missionum: Cum ergo
 nobis disciplinā das: inimicos
 nr̄os multipliciter flagellas.

Et bonitatē tuā cogitemus iu
 dicantis. et cum de nobis iudi
 catur. speremus misericordiam tuā.

Unde et illis qui in uita sua insen
 sate et iniuste uixerunt: p̄ hec
 que coluerunt dedisti summa
 tormenta. Et enī in erroris uia
 diutius errauerunt: deos estimā
 tes hec que in animalib; sunt
 sup̄uacua. infantū insensatorū
 more uiuentes. Propter hoc: tan
 quā pueris insensatis iudicium
 in derisum dedisti. Qui autem
 ludibrijs et increpationib; non
 correpti sunt: dignū dei iudiciū
 exp̄ti sunt. In his enī que patie
 bantur: moleste ferebant. In qb;
 patientes indignabantur: per
 hec quos putabant deos. in ipsis
 cum exterminarentur. uidentes
 illum quē olim negabant se nos
 se. dñm uerum agnouerunt. Pro
 pter qd̄: et finis condēpnationis
 illorū ueniet p̄sup illos. xiiij.

Vani sunt autē omnes homines.
 in quib; non sub est scientia
 dei. et de his que uidentur bona
 non potuerunt intelligere eū
 qui est: neq; opib; attendentes
 agnouerunt quis esset artifex.
 sed aut ignē. aut sp̄m. aut cita
 tum aerem. aut girum stellarū.
 aut nimiam aquam. aut solem.
 aut lunam. rectores orbis terra
 rum deos putauerunt. Quoz
 si specie delectati deos putaue
 runt: sciant quanto his dñā
 tor eorū speciosior est. Specie
 enī generator: hec omnia consti
 tuit. Aut si uirtutē et opa eoz
 mirati sunt: intelligant ab ipsis

qm̄ qui hec constituit fortior est illis. A magnitudine enī speciei. et creature: cognoscibiliter poterit horū creator uideri. Sed tamen adhuc in his minor est: querela. Et hi enī fortassis errant.

Deum querentes et uolentes inuenire. Et enī cum in opib; illius conuersentur: inquirunt et psuasum habent qm̄ bona sunt que uident. Iterum autē: nec his debet ignosci. Si enī tantum potuerunt scire ut possent estimare scdm̄. quom̄ huius dnm̄ non falsius inuenierunt?

H felices autē sunt et inter mortuos spes illorū est: qui appellarunt deos opa manuum hominū. aurū. et argentū. artem inuentionem. et similitudines animabū. aut lapidem inutile. opus manuum antiquę: aut si quis artifex faber de silua lignū rectum secauerit. et huius docte eradat omnem corticē. et arte sua usus diligenter fabricet uas utile in conuersatione uite: reliquias autē huius opis ad preparationē esse ebucatur. et reliquū horū quod ad nullū usum facit. lignū curuum et uerticib; plenum. sculpat diligenter p̄ uacuitatē suā. et p̄ scientiā artis suę figuret illud. et assimilet illud imagini hominis. aut alicui ex animalib; illud comparet per limens rubrica. et rubicundū faciens fugo colorem illius. et omnē maculā que

in illo est per limens terra. et faciat ei dignā habitationē in pariete ponens illud. et confirmans ferro ne forte cadat. p̄spiciens illi sciens qm̄ non potest se adiuuare. imago enī est et opus est illi adiutorium. et de substantia sua. et de filiis suis. et de uotis suis faciens inquit. n̄ erubescit loqui cum illo qui sine anima est. et p̄ sanitate quidem infirmum deprecatur. et p̄ uita mortuorū rogat. et in adiutoriū inutile inuocat. et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest. et de adquirendo. et de opando. et de omnium rerū euentu petit ab eo qui in omnib; est inuoluis. Iterū alius nauigare cogitans. et per ferros fluctus incipens iter facere: ligno portante. se fragilius lignum inuocat. Illud enī cupiditas adquirendi excogitauit. et artifex sapientia fabricauit sua. tua autē pater gubernat prudentia: qm̄ dedisti in mari uiam. et in fluctib; semitā firmissimā. ostendens qm̄ potens es ex omnib; sanare etiā si sine rate q̄s adeat. Sed ut non essent uacua sapientię tuę opa: p̄pter hoc etiam et exiguo ligno credunt homines animal suas. et transeuntes mare p̄ ratā liberati sunt. Ab initio enī cum p̄rent supbi gigantes. spes orbis terrarum ad ratā fugiens. remisit sc̄to semen natiuitatis: que manu tua

XIII. c.

et

et

erat gubernata. Benedictum est enim lignum: pro quod fit iusticia. Per manus autem quod fit idolum maledictum est: et ipsum et quod fecit illud: quia ille quidem opatus est. illud autem cum esset fragile. deus cognominatus est. Similiter autem odio sunt deo: impius et impietas eius. Et enim quod factum est: cum illo qui fecit tormenta patietur. Propter hoc et idolis nationum non erit respectus: quoniam creature dei in odium facte sunt: et in temptationes anime hominum. et in musculas pedibus insipientium. Initium enim fornicationis est exquisitio idolorum: et ad inuentio illorum corruptio uitae est. Neque enim erant ab initio: neque erunt in prospectum. Superacuitas enim hominum hoc ad inuenit in orbe terrarum: et ideo breuius illorum finis inuentus est.

A cerbo enim luctu dolens pater cito sibi rapto filij fecit imaginem: et illum qui tunc quasi homo mortuus fuerat. nunc tanquam deum colere cepit. et instituit inter seruos suos sacra et sacrificia. Deinde interueniente tempore conualescente iniqua consuetudine. hic error tanquam lex custoditus est: et tyrannorum imperio colebantur figmenta horum. quos in palam honorare non poterant homines propter quod longe essent. elonginque figura illorum allata. Evidentem

autem imaginem regis quem honorare uolebant fecerunt: ut illum qui aberat tanquam presentem colerent sua sollicitudine. Proiecit autem ad horum culturam et hos qui ignorabant: artificis eximia diligentia. Ille enim uolens plus placere ei qui se assumpsit: elaborauit arte sua ut similitudinem in melius figuraret. Multitudo autem hominum adducta pro specie operis: cum qui ante tempus tanquam homo honoratus fuerat: nunc deum existimauerunt. Et haec fuit uitae humanae deceptio: quoniam aut affectui aut regibus deseruientes homines. in communicabile nomen lapidibus et lignis imposuerunt. Et non suffecerat eos errasse circa dei scientiam: sed et imago uiuentes in scientie bello tot et tam magna mala pacem appellant. Aut enim filios suos sacrificantes. aut obscura sacrificia facientes. aut insanie plenas uigilias habentes: neque uitam neque nuptias mundas iam custodiunt. sed abius alium pro inuidiam occidit. aut adulterans contristat: et omnia commixta sunt. sanguis. homicidium. furtum. et fictio. corruptio. infidelitas. turbatio. et perurium. tumultus bonorum. deum in memoratio. animarum inquinatio. natiuitatis immutatio. nuptiarum inconstancia. in ordinatio mechanicorum. et impudicitiae. Infandorum

enī idolorū cultura omnis mali
causa est: et initium et finis.

Aut enī dum letantur insaniūt.
aut certe uaticinant falsa. aut
uiuunt in iuste: aut p̄ierant
cito. Quum enī confidunt in ido-
lis que sunt sine anima: male
iurantes nocere se non putant.
Utraq; ergo illis euenient digne:
qm̄ male senserunt de deo at-
tentes idolis. et in iuste iuraue-
runt in dolo: contēpnentes iusti-
ciam. Non enī iurantiū uirtū ē:
sed peccantiū pena p̄ambulat
semp̄ in iustorum preuaricati-
onem.

Tu autē deus noster suauis et
uerus es: patient. et in misericordia
disponens omnia. Et enī si pecca-
uerimus tui sumus: scientes ma-
gnitudinē tuā. et si non pecca-
uerimus. scimus qm̄ apud te
sumus computati. Nosse enim
te consummata iusticia est: et
scire iusticiam et uirtutē tuā.
radix est immortalitatis.

Non enī in errorem induxit nos
hominum male artis ex cogita-
tio. nec umbra picture. labor si-
ne fructu effigies sculpta per
uarios colores: cuius aspectus
insensato dat concupiscentiam.
et diligit mortue imaginis effigi-
em sine anima. Malorū amato-
res digni qui spiritus in tabulis
habent: et qui faciunt illos et
qui diligunt. et qui colunt.
Sed et figulus mollem terram

premens laboriose fingit ad usus
nr̄os unumquodq; uas. et de eo-
dem luto fingit. que munda sūt
in usum uasa. similiter et que
his sunt contraria. horū autē
uasorū qui sit usus. iudex est fi-
gulus: et cū labore uano dñm fin-
git de eodem luto ille qui pau-
lo ante de terra factus fuerat. et
post pusillum seducit unde ac-
ceptus est: repertus debitū ani-
mę quā habebat. Sed est illi ci-
ra non quia laboraturus est:
nec qm̄ breuis illi uita est: sed
conuertatur aurificib; et argē-
tarijs. sed et etarios imitat. et
gloriam prefert qm̄ res supuaci-
as fingit. Cuius est enī cor eius
et terra supuacua spes illius. et
luto uilior uita illius: qm̄ igno-
rant qui se fingit. et qui inspi-
rant illi animam que opatur.
et qui insufflaunt sp̄m uitale.
Sed estimauerunt lulum esse
uitam nr̄am: et conuersationē
uitę compositā ad lucrū et opor-
tere undecumq; etiā ex malo
adquirere. hic enī scit sup̄ om̄s
se delinquere: qui ex terre ma-
teria fragilia uasa et sculptilia
fingit. Omnes enī insipientes
et infelices supra modum ani-
mę supbi sunt: inimici populi
tū et impantes illi.

Quoniam omnia idola natio-
num estimauerunt deos quib;
neq; oculorū usus est. ad uidē-
dum. neq; nares ad percipiendū

xxxiii.

spm. neq; aures ad audiendū. nec
 digiti manū ad tractandū. sed
 et pedes eorū pigri ad ambulan-
 dum. Homo enim fecit illos: et
 qui spm mutuatul est finxit
 illos. Nemo enī sibi similem. ho-
 mo poterit dñm fingere. cū sit
 enī mortalis: mortuū fingit ma-
 nib; iniquis. Melior est enim
 ipse his quos colit: quia ipse q̄-
 dem uixit cum esset mortalis.
 illi autē nunquam. sed et ani-
 malia miserima colunt. Inse-
 late enī comparata his: alijs se
 deteriora. Sed nec aspectu ali-
 quis ex his animalib; bona po-
 test conspiceret. Effugerūt au-
 tem dei laudem et benedictio-
 nem eius. Propter hoc p̄ hec si-
 milia passi sunt digne tormē-
 ta: et p̄ multitudinē bestiarū.
 exterminati sunt. Pro quib; tor-
 mentis. bene disposuisti poplū
 tuū. quib; dedisti concupiscen-
 tiam delectamenti sui nouum
 saporem. escam parans eis orty-
 gometra: ut illi quidem concu-
 piscentes escam p̄pter ea que illis
 ostensa et missa sunt etiā a ne-
 cessaria concupiscencia auer-
 terentur. Hi autē in breui ino-
 pes facti: nouam gustauerunt
 escam. Oportebat enī illis q̄dē
 sine excusatione supuenire in-
 teritū. exercentib; tyrannidem:
 his autē tantū ostendere quē
 admodum inimici illorū exter-
 minabantur. Et enī cum sup-

uenit illis seua bestiarū ira: mor-
 sib; puer sorū colubrorū extermi-
 nabantur. Sed non imperpetu-
 um p̄mansit ira tua: sed ad cor-
 reptionē in breui turbati sunt:
 signū habentes salutis. ad comme-
 morationē mandati legis tue.
 Qui enī conuersus est non p̄ hoc
 quod sanabatur uidebat: sed p̄
 te omnium saluatōrē. Et in hoc
 autē ostendisti inimicis nr̄is: q̄a-
 tu et qui liberaf ab omni malo. Illos
 enī locustarū et muscarū occide-
 runt morsus. et non est inuenta
 sanitas anime illorū. quia digni
 erant ab huiusmodi extermina-
 ri. filios autē tuos nec draconum
 uenatorū uicerunt dentes.

Miscdia enim tua adueniens:
 sanabat illos. In memoria enī ser-
 monū tuorū examinabantur
 et saluabantur: ne in altam inci-
 dentes obliuionē non possent
 tuo uti adiutorio. Et enī neq;
 herba neq; malagma sanauit
 illos: sed tuus dñe sermo qui sa-
 nat omnia.

Qui dñe qui uite et mortis ha-
 bes potestatem: et deducis ad por-
 tas mortis et reducis. homo au-
 tem occidit quidem p̄ malitiā
 animā suam: et cum exierit sp̄s
 non reuertetur nec reuocabit
 animā que recepta est: sed tuā
 manū effugere impossibile est.

Negantes enī nosse te impij:
 p̄ fortitudinē brachij tui flagel-
 lati sunt. Nouis aquis et grandi-

xvi. r.

xxxv.

xxxvi.

xxxvii.

inibus et pluuijs persecutione passi sunt: et per ignem consummati. Quod enim mirabile erat: in aqua que omnia extinguit. plus ignis ualebat. Vindex est enim: orbis iustorum. Quodam enim tempore mansuetabatur ignis ne comburerentur que ad impios missa erant animalia. sed ut ipsi uidentes scirent quoniam dei iudicio patiuntur persecutione: et quodam tempore in aqua super uirtute. ignis exardebat undique: ut inique terre natione exterminaret. per quibus angelorum esca nutriti populum tuum.

Et paratum panem de celo prestasti illis. sine labore omne delectamentum in se habentem. et omnis saporis suauitatem. Substantia enim tua et dulcedinem tuam quoniam in filios habens ostendebat: et deseruiens uniuscuiusque uoluntati ad quod quis uolebat conuertebat. Nix autem glaciem sustinebant unum ignis et non tabescebant: ut scirent quoniam fructus inimicorum exterminabat ignis ardens. in grandine et pluuias choruscant. Hoc autem iterum ut nutrent iusti: etiam super uirtutis oblitus est.

Creatura enim tibi factori deseruiens. exandescit in tormentum aduersus iniustos: et lenior fit ad benefaciendum per his qui in te confidunt. Propter hoc et tunc in omnia transfigurata. omnium

nutrici gratie tue deseruiebat. ad uoluntatem horum qui ante desiderati sunt.

Et scirent sibi tui quos dilexisti domine quoniam non natiuitatis fructus pascunt homines. sed sermo tuus hos qui in te crediderint conseruat. Quod enim ab igne non poterat exterminari. statim ab exiguo radio solis calefactum tabescebat: ut notum omnibus esset. quoniam oportet preuenire solem. ad benedictionem tuam: et ad orientem lucis te adorare. In gratia enim fides tanquam hibernabis glacies tabesceat: et dispiciet tanquam aqua superuacua.

Magna enim sunt iudicia tua domine et inenarrabilia uerba tua. Propter hoc: in discipline anime errauerunt. Dum enim per suum habent iniqui posse dominari nationi sancte: unculis tenebrarum et longe noctis compediti. inclusi sub tectis. fugitiui perpetue prudentie placuerunt. Et dum putant se latere in obscuris peccatis. tenebroso obliuionis uelamento dispersi sunt: pauentes horrende. et cum admiratione nimia perturbati. Neque enim que continebat illos spelunca sine timore custodiebat: quoniam sonitus descendens perturbabat illos. et persone tristes apparentes pauorem illis prestabant. Et ignis quidem nulla uis poterat illis lumen prebere: nec

siderum limpide flamme illu-
minare poterant illam nocte
horrendam.

J. xlii.

Apparebat autem illis subitane-
us ignis timore plenus: et timo-
re percussus illius que non uide-
batur faciei. estimabant de-
teriora esse que uidebantur.
Et magice artis appositi erant
derisus: et sapientie gloria correptione
cum contumelia. Illi enim qui
permittunt timores et turbatio-
nes expellere. sed ab anima lan-
guente: hi cum derisu pleni ti-
more languebant. Nam et si
nichil illos ex monstris perturba-
bat. transitu animalium et ser-
pentiū sibilacione commoti. tre-
mebundi peribant. et aerē que
nulla ratione quis effugere pos-
set negantes se uidere. Cum sit
enim timida nequitia: dat testi-
moniū condemnationi. Sēp
enim presumit seua: conturbata
conscientia. Nichil enim est ti-
mor nisi presumptionis adiu-
torium: perditio cogitationis auxi-
liorum. Et dum ab intro timor
est expectatio: maiorem compu-
tat scientiam eius cause. de
qua tormentū prestat. Illi
autem qui impotentē uenere
noctem. et ab infimis et ab al-
tissimis inferis supuenientē
eundem somnum dormien-
tes aliquando monstrorum
exagitabantur timore. ali-
quando anime deficiebant

traditione. Subitanus enim illis
et insperatus timor supuenerat.
Deinde si quisquā ex illis deci-
disset: custodiebatur in carce-
re sine ferro reclusus. Si enim ru-
sticus quis erat. aut pastor. aut
agri laborū oparius preoccupa-
tus esset: in effugabilem sustine-
bat necessitatē. Una enim catena
tenebrarum omnes erant colli-
gati. siue spūs sibilans. aut inter-
spissos ramos auium sonus sua-
uis. aut uis aque decurrentis
nimium. aut sonus ualidus pre-
cipitarū petrarum. aut luden-
tium animalium cursus musus.
aut mugientium ualida bestia-
rum uox. aut resonans de altis-
simis montibus; echo deficientes
faciebant illos pre timore. Ima-
go tenebrarum que supuentu-
ra illis erat. ipsi ergo sibi erant:
grauiores tenebris. *xlii.*

Scīs autem tunc maxima erat
lux. Et horum quidem uocem
audiebant: sed figuram non ui-
debant. Et quia non et ipsi p-
eadem passi erant magnificabāt:
et qui ante lesi erant quā non
ledebantur grās agebant: et
ut esset differentia te dñm pete-
bant. Propter quod digni ardentē
columnā ducentē habuerunt
ignote uie: et solem sine lesura
boni hospitij prestiti. Digni
quidem illi carere luce. et pau-
carcerem tenebrarū. qui inclu-
sos custodiebant filios tuos. per

J. xliii.

quos incipiebat incorruptum
 legis lumen sc̄o dari. cum cogi-
 tarent iustorū occidere infan-
 tes. et uno exposito filio et libera-
 to in iraductionē illorum mul-
 tudinē filiorum abstulisti.
 et pariter illos pdidisti. in aqua
 ualida. Illa nox enī ante cognita
 est: a patribus nr̄is: ut uere sci-
 entes quib; iuramentis crediderūt
 anime quozes essent. Suscepta
 est autē a poplō tuo sanitas qui-
 dem iustorum.

Hiustorum autē exterminatio.
 Sicut enī lesisti aduersarios. sic
 nos puocans magnificasti. Abscō-
 se enim sacrificabant iusti pueri
 bonorū. et iusticie legem in con-
 cordiam disposuerunt: similiter
 bona et mala esse recepturos. iu-
 stos patrias decantantes laudes.
 Resonabat autē inconueniens
 inimicorū uox: et flebilis audie-
 batur planctus ploratorū infan-
 tum. Simili autē pena seruus
 cum dño afflictus. et popularis
 homo. regi similia passus. Simi-
 liter ergo om̄s uno nomine mor-
 tui: mortuos habebant innume-
 rabiles. Nec enī ad sepeliendum
 uiui sufficiebant: qm̄ uno momē-
 to que erat preclarior natio illo-
 rum exterminata est. De om̄ib;
 enī non credentes ppter beneficia:
 tunc cū primum fuit extermini-
 um primogenitorū. sponde-
 runt popl̄m dei se esse. Cum enī
 quietum silentium continerent

omnia. et nox in suo cursu mediū
 iter haberent: omnipotens sermo
 tuus exiens de celo a regalibus
 sedib; durus debellator in mediā
 exterminij terram p̄siliuit gla-
 dius acutus. in simulacū impiū
 tuum portans. et stans repleuit
 omnia morte. et usq; ad celū at-
 tingebat stans in terra. Tunc con-
 tinuo uisus somniorū malorum
 turbauerunt illos. et timores sup-
 uenerunt insperati: et alius ali-
 bi pietatis semiuuus. ppter quā
 moriebatur causam demonstra-
 bat mortis. Visiones enī que illos
 turbauerunt. hęc premonēbant:
 ne in sc̄ij quare mala patiebantur
 p̄ntent. Gēgit autē tunc et
 iustos temptatio mortis et cōmo-
 tio in heremo facta est multitu-
 dinis: sed non diu p̄mansit ira
 tua.

Properans enī homo sine que-
 rela deprecari pro poplis. p̄fe-
 rens seruitutis sue scutū. oratio-
 nem. et p̄ incensum deprecationē
 alligans restitit irē. et finē impo-
 suit necessitati. ostendens qm̄
 tuus est famulus. Uicit autē tur-
 bas non in uirtute corporis. nec
 armatura potentie. sed uerbo
 illum qui se uexabat subiecit:
 iuramenta parentū et testamen-
 tum commemorans.

Cum enī iam aceruatum ceci-
 dissent sup alterutrū mortui.
 inter stetit et amputauit impe-
 tum. et diuisit illam que ad ui-

J. xliii.

J. xlv.

J. xlii.

uos ducebat uiam. Inueste enim
 poderis quā habebat. totus erat
 orbis terrarum. et parentū ma-
 gnalia. in quatuor ordinib; la-
 pidij erant sculpta: et magnifi-
 centia tua in diademate capitis
 illius erat scripta. Propter hec
 autē iscessit qui exterminabat:
 et hec extimuit. Erat enī sola tēp-
 tatio irē sufficiens: impijs autem
 usq; in nouissimū sine misericordia
 ira superuenit. Presciebat enī et
 futū illoꝝ: qm̄ cū p̄misisset ipsi ut se-
 ducerēt: cū magna sollicitudine p̄mi-
 sisset illō. cōsequēbāt illos penitētie actū. Ad
 huc enī int̄ manū habēt luctū. et
 deplorantes ad monumenta mor-
 tuorū. aliam sibi assūperunt
 cogitationē in scientiē. et quos
 rogantes precerant. hos tanquā
 fugiuos p̄sequēbant. Ducebat
 enim illos adhūc finem digna
 necessitas: et horum quę accide-
 rant. cōmemorationem amitte-
 rebant. ut quę decrant tormen-
 tis repletet punitio. et popl̄s q̄
 dem tuus mirabiliter transiret.
 illi autē nouam mortē inueni-
 rent. Omnis enī creatura ad su-
 um genus ab initio refiguraba-
 tur. deseruens tuis preceptis:
 ut pueri tui custodirentur il-
 lesi. Nam nubes castra eorū obū-
 brabat. et ex aqua quę ante e-
 rat. terra arida apparuit. et in
 mari rubro uia sine impedimen-
 to. et campus germinans de pro-
 fundo nimio. p̄ quē omnis natio

transiuit. quę tegebatur tua ma-
 nu uidentes mirabilia et monstra.
 Tanquā equi enī depauerunt.
 et tanquā agni exultauerunt:
 magnificantes te dñe. qui libe-
 rasti illos. Memores enī erant
 adhuc eorū quę in incolatu
 eorū facta fuerant: quē admodū
 p̄ natione animalū eduxit ter-
 ra muscas. et pro piscib; eructua-
 uit fluuius multitudinē rana-
 rum. Nouissime autē uiderunt
 nouam creaturā auium: cū ab-
 ducti concupiscentia postulaue-
 runt escas epulationis.

In allocutione enī desiderij ascen-
 dit eis de mari ortygometra. et
 uexationes peccatorib; superue-
 runt: non sine illis quę ante fa-
 cta erant argumentis p̄ uim flu-
 minū. Iuste enī patiebant: scdm̄
 suas nequicias. Et enī detestabilio-
 rem in hospitalitatē instituerūt.
 Alij quidem ignotos non recipie-
 bant aduenas: alij autē bonos
 hospites in seruitutē accipiebant.
 Et non solum hoc: sed alius q̄dem
 respectus erit illoꝝ. qm̄ inuita re-
 cipiebant extraneos. Qui autem
 cum leticia receperunt: hos qui
 eisdem usi erant iusticijs. seuis-
 simis afflixerunt doloribus. Per-
 cussi sunt autē cecitate: sicut illi
 in forib; iusti. Cum subitanis co-
 opa essent tenebris: unusq; sui
 hostij transitū querebat. In se enī
 elementa dū conuertunt: sicut in
 organo qualitatū sonus immutat.

Exlsij.

et omnia suum sonū custodiunt.
Vnde est: estimari ex ipso certo ui-
su potest. Agrestia enī in aquatica
conuertebantur: et quęcūq; erant
natantia in terram transibant.
Ignis in aquā ualebat supra suam
uirtutē: et aqua extinguens na-
ture obliuiscēbat. Flamme e cont-
rario corruptibiliū animalū non
uexauerunt carnes coambulan-
tium: nec dissoluebant illā que fa-
cile dissoluebatur. sicut glacies bo-
nam escam. In omnib; enī dñe ma-
gnificasti poplū tuum et honora-
sti: et non despexisti in omni tēpo-
re. et in omni loco assistens eis.
Explicit LIBER SAPIENTIE VERSVS
HYMERO. I. dcc. *Incipit prologus*

*scilicet huius in
libro ecclesiastico.*

Utorum nobis
et magnorum
per legem et p-
phetas. aliosq;
qui secuti sunt
illos sapientia
demonstrata est. in quib; oportet
laudare istā doctrine et sapientie
causa. quia non solum ipsos loqn-
tes. necesse est esse peritos. sed etiā
extraneos posse et dicentes et scri-
bentes doctissimos fieri. Auus n̄s
ihs postquā se amplius dedit ad
diligentiam lectionis legis. et p̄phe-
tarum. et aliorū librorum qui no-
bis a parentibus n̄is traditi sunt:
uolui et ipse scribere aliquid horū.
que ad sapientiā et doctrinā perti-

34
nent. ut desiderantes discerent et
illozum periti facti magis magisq;
attendant animo ad legitimā ui-
tam et confirmentur. Horoz itaq;
uenire uos cum beniuolentia et
attentione. et studio lectionē face-
re: et ueniam habere in illis in quib;
uidemur sequentes imaginē sapi-
entie. et deficere in uerborū com-
positione. Nam deficiunt uerba
hebraica: quando translata fue-
runt ad alteram linguā. Non solū
autē hec: sed et ipsa lex et p̄phē ce-
teraq; librorū non paruam habēt
differentiam. quando inter se di-
cuntur. Nam in octauo et tricesi-
mo anno temporib; ptolomei re-
gis euergetis postquā pueni in e-
gyptum. et cum multum tempo-
ris ibi fecissem: inueni libros reli-
ctos non paruę neq; contēpnen-
de doctrine. Itaq; bonū et neces-
sarium putauit et ipse aliquā ad-
dere diligentiam et laborem. in
interpretandi istū librum: et multa
uigilantia attuli doctrinā in spa-
tio temporis. ad illa que ad finem
ducunt librum. dare et illis qui
uolunt animū intendere et dis-
cere que admodum oporteat in-
stituere mores qui scdm legē dñi
proposuerunt uitam agere. Ex-
plicit PROLOGVS

Incipiunt capitula libri ecclesiastici.

Omnis sapientia a dño deo est.

Intium sapientie timor dñi.

De concupiscenda sapientia. et seruanda mādata.

Accedentes ad seruiciū dei in iusticia et timore sta-

re debere.

1
4
11.
111.

v	M erentes dñm sustineant misericordiam eius.	D e amicis.	xxxv
vi	D e pderatib; sustentiam.	D e societate dñorum.	xxxi
vii	D e honore parentū et qđ benedictio patris firmat domos filiorum.	Q ui non labitur in uerbo beatus est.	xxli
viii	B ona opa cum mansuetudine facienda. et alta non querenda.	Q ue beneficiendo quia mors non tardat.	xxlii
ix	D e elemosina et paupib; et ab inope non auertendis oculis.	Q uod in manu consilij sui hominē dñs reliquerit.	xxliii
x	D e pupillo et uidua.	D e filiis impijs	xxliiii
xi	D e studio sapientie.	N ichil abscondi a dño.	xxlv
xii	T empore tribulationis fide ac iusticia standū.	D e discenda disciplina.	xxlvi
xiii	D e non confitendo in diuitijs.	Q uod dñs de terra creauit hominē.	xxlvii
xiiii	D e conuersione.	D e conuersione ad dñm.	xxlviii
xv	D e gratia amici.	N on demorandum cum impijs.	xxlix
xvi	D e amico non pmanente.	D e semp orando deo.	l
xvii	D e doctrina sapientie.	D e continentia anime.	li
xviii	D e accipiendo consilio et inuestiganda sapientia.	Q uod ebriosus non dicabit. et qui sinit modica paulatim cadit. et quod mulieres et unū apostatare faciunt a deo.	lii
xix	D e non faciendis malis.	A mico et inimico ñ ppendenda secreta.	liii
xx	R emnem se ante dñm iustificare.	A nne comminationē corripiedū pximum.	liiiii
xxi	D e mendatio uitando.	B onū est arguere quā irasci.	lv
xxii	D e seruo bono.	Q ui preconuisione punitur de amico facit inimicum.	lvi
xxiii	D e filiis erudiendis.	U erbum parabolatum.	lvii
xxiiii	D e parentib; honorandis.	N on adiciendum peccatū sup peccatum.	lviii
xxv	D e timore dei et honore sacerdotū.	S utpa collecta sinagoga peccantū.	lix
xxvi	D e defunctis.	R isus factus in alta uoce.	lxi
xxvii	D e non litigando.	P igrū de lapide luteo lapidari.	lxii
xxviii	D e mortuo non gaudendum.	Q ui narranti non intendit dormientem similis ē.	lxiii
xxix	D e uitandis malis	N on uera dissolunt amicitiam.	lxiiii
xxx	D e non danda potestate in se cuiquā mulieri.	O ratio.	lxv
xxxi	D e amico antiquo non reliquendo.	D e doctrina oris.	lxvi
xxxii	D e conuiuia iusto.	I uramentū sine peccatū non esse.	lxvii
xxxiii	D e iudiciis.	D ispositio iniusti peccare uolentis.	lxviii
xxxiiii	D e auaritia.	L aus sapientie.	lxix
xxxv	D e superbia.	Q ue tria sapientie placeant et que displiceant. et nouem in suspicabilia.	lxx
xxxvi	Q uilem exaltat sapientia.	D e nequitia mulieris.	lxxi
xxxvii	I n bonis non obliuiscendū malozū. et in malis remmiscendū bonozū.	D e muliere bona.	lxxii
xxxviii	D e elemosinis.	P ropter inopiā multos derelinquere.	lxxiii